



**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА
АУДИТУ**

КАФЕДРА ОБЛІКУ, АУДИТУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з навчальної дисципліни

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня

спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

освітньо-професійної програми «Облік, аудит та оподаткування»

Київ
2022 рік

Методичні рекомендації для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Аналіз господарської діяльності» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» / Укладач Л.С. Новіченко. Київ: НАСОА, 2022. 52 с.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри обліку, аудиту та оподаткування. Протокол від «30» серпня 2022 року, №1.

Розглянуто та рекомендовано Вченою Радою обліково-статистичного факультету НАСОА. Протокол від «31» серпня 2022 року, № 1.

Рецензенти:

1. Стойка Н.С., доцент кафедри обліку і аудиту Закарпатського угорського інституту імені Ференці Ракоці II, к.е.н., доцент.
2. Шевчук О.В. професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування Національної академії статистики, обліку та аудиту, д.е.н., професор.

©Новіченко Л.С., 2022 рік

ЗМІСТ

1.	Передмова.....	4
2.	Загальні положення.....	5
3.	Програма навчальної дисципліни.....	7
4.	Короткий теоретичний коментар до тем навчальної дисципліни.....	12
5.	Перелік питань та завдання, що виносяться на самостійне вивчення дисципліни.....	34
6.	Рекомендована література.....	49

1. Передмова

Важливу роль у вивченні будь якої навчальної дисципліни відіграє самостійна робота студента. Самостійна робота студентів є невід'ємною складовою навчального процесу, яка забезпечує поглиблення вивчення та засвоєння знань з навчальної дисципліни, розвитку зацікавленості у провадженні пізнавальної та наукової діяльності, а також підвищення рівня самоосвіти. Активне залучення студентів до виконання самостійної роботи формує навички в частині ухвалення самостійних рішень та здобуття власного досвіду в сфері вирішення прикладних проблемних питань. Формування навичок здійснення пізнавальної діяльності та наполегливості у розв'язанні практичних ситуацій та вправ, самосвдосконалення та оволодіння новими прийомами та методами вирішення поставлених завдань.

Організація самостійної роботи студентів повинна детально плануватися у відповідності до структури та змістовного наповнення робочої програми навчальної дисципліни. Студент самостійно готується до кожного семінарського та практичного заняття, опрацьовуючи рекомендовану нормативну базу, навчальну та наукову літературу за кожною темою навчальної дисципліни, конспект лекцій. Крім того, для підготовки до окремих практичних і семінарських занять, студенти отримують окремі завдання у вигляді тестів та задач для забезпечення поглибленого засвоєння матеріалу.

Самостійна робота характеризується індивідуальною роботою студента, та може втілюватися в наступних завданнях: опрацювання теоретичного матеріалу за кожною темою (формування теормінологічного словника, вивчення конспекту лекцій та опрацювання додаткової літератури); виконання тестових завдань та підготовка презентацій, написання тез доповідей на конференціях, статей. Засвоєння практичного матеріалу передбачає виконання ситуаційних завдань та розв'язання практичних завдань. Оцінка виконання студентом самостійної роботи здійснюється викладачем на практичних заняттях або при проведенні підсумкового контролю.

2. Загальні положення

1.1. Мета вивчення навчальної дисципліни “Аналіз господарської діяльності” полягає в набуті студентами знань щодо організації та методики здійснення аналізу господарської діяльності на підприємствах різних форм власності, засвоєння прогресивних форм і техніки економічних розрахунків, формування висновків та пропозицій щодо покращення економічного стану підприємства, усвідомлення ролі аналізу господарської діяльності у сучасних умовах розвитку економічних відносин.

1.2. Завдання вивчення навчальної дисципліни: вивчення методичних прийомів економічного аналізу та їх застосування в процесі здійснення аналітичних розрахунків та досліджень, технології їх застосування для вирішення аналітичних завдань, що формулюються власником та потребами управління, набуття вмінь документального оформлення результатів проведених аналітичних досліджень, формулювання обґрунтованих аналітичних висновків.

1.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- предмет, зміст, завдання і види економічного аналізу;
- методи аналізу господарської діяльності;
- основні положення інформаційної бази аналізу господарської діяльності;
- методику проведення аналізу прибутку і рентабельності;
- методику здійснення аналізу виробництва продукції, робіт і послуг;
- методику проведення аналізу використання трудових ресурсів і витрат на оплату праці;
- порядок використання методичних прийомів і способів аналізу в процесі оцінки використання довгострокових активів підприємства, матеріальних ресурсів та ефективності їх використання;
- методику проведення аналізу витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції;
- порядок проведення фінансового аналізу підприємства.

ВМІТИ:

- визначати мету проведення аналізу господарської діяльності, розробляти програму його проведення;
- здійснювати підбір необхідної інформації за даними бухгалтерського обліку, фінансової та статистичної звітності для потреб аналізу;
- аналізувати основні показники господарської діяльності підприємства, робити відповідні висновки;
- складати аналітичні огляди, формулювати висновки, рекомендації і практичні пропозиції на основі проведеного аналізу;
- аналізувати узгодженість фінансових і виробничих показників при розробці політики економічної поведінки підприємства на ринку.

1.4. Найменування компетентностей, формування яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни:

ФК02. Здатність використовувати математичний інструментарій для дослідження соціально-економічних процесів, розв'язання прикладних завдань в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

ФК05. Здатність проводити аналіз господарської діяльності підприємства та фінансовий аналіз з метою прийняття управлінських рішень.

ФК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків.

ФК11. Здатність демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави

1.5. Результати навчання:

ПРН02. Розуміти місце і значення облікової, аналітичної, контрольної, податкової та статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів обліково-аналітичної інформації у вирішенні проблем в сфері соціальної, економічної і екологічної відповідальності підприємств.

ПРН03. Визначати сутність об'єктів обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та розуміти їх роль і місце в господарській діяльності.

ПРН04. Формувати й аналізувати фінансову, управлінську, податкову і статистичну звітність підприємств та правильно інтерпретувати отриману інформацію для прийняття управлінських рішень.

ПРН05. Володіти методичним інструментарієм обліку, аналізу, контролю, аудиту, та оподаткування господарської діяльності підприємств.

ПРН06. Розуміти особливості практики здійснення обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування діяльності підприємств різних форм власності, організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання аналізу господарської діяльності

Аналіз господарської діяльності як галузь економічної науки. Сутність діалектичного взаємозв'язку “аналіз-синтез”. Роль аналізу господарської діяльності в управлінні підприємством та плануванні його діяльності. Процес ухвалення управлінських рішень та роль аналізу у забезпеченні їх результативності. Предмет аналізу господарської діяльності. Об'єкти та суб'єкти аналізу господарської діяльності. Диференціація та зміна об'єктів аналізу господарської діяльності в умовах розширення економічних зав'язків між суб'єктами господарювання. Характеристика та види суб'єктів економічного аналізу. Принципи аналізу господарської діяльності та їх характеристика. Завдання аналізу господарської діяльності та їх характеристика. Місце аналізу господарської діяльності в системі наук. Його зв'язки з політичною економією, бухгалтерським обліком, статистикою, аудитом, мікроекономікою, маркетингом, організацією виробництва й управління, фінансами, статистикою. Основні етапи розвитку економічного аналізу в Україні.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 9]

Допоміжна: [1, 2, 6, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 2. Класифікація видів аналізу та його інформаційне забезпечення

Види та напрями аналізу господарської діяльності. Значення інформації, її характеристика і класифікація. Перевірка вірогідності джерел інформації, які використовуються в аналізі господарської діяльності. Організація аналітичної роботи на підприємстві: принципи, форми і методи. Зміст та складові організації економічного аналізу. Централізована та децентралізована форми організації економічного аналізу. Основні етапи і послідовність проведення аналізу господарської діяльності. Документальне оформлення результатів аналітичної роботи. Звітність як джерело інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності. Сучасні автоматизовані інформаційні системи та їх використання в процесі проведення аналітичних досліджень.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 3, 6, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 3. Метод і методичні прийоми аналізу господарської діяльності

Метод аналізу господарської діяльності, його особливості. Класифікація методичних прийомів та способів аналізу господарської діяльності. Методичний прийом порівняння в аналітичних дослідженнях: особливості застосування. Використання абсолютних, відносних та середніх величин в аналізі господарської діяльності. Побудова рядів динаміки. Індекси, їх види та порядок розрахунку. Прийом групування інформації в аналізі господарської діяльності. Використання моделювання в аналізі господарської діяльності. Використання прийому балансового узагальнення в процесі проведення аналітичних досліджень. Класифікація евристичних прийомів та напрями їх застосування в аналізі

господарської діяльності. Прийоми графічного та табличного відображення аналітичних даних. Використання соціологічних методів в аналізі господарської діяльності. Анкетування та різні форми опитування як методи аналітичних досліджень.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 3, 6, 7, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 4. Методика факторного аналізу

Поняття та завдання факторного аналізу. Види факторного аналізу та їх характеристика. Класифікація факторів для потреб економічного аналізу. Моделювання факторних систем. Способи виміру впливу факторів в детермінованому аналізі. Застосування способу ланцюгових підстановок в детермінованому аналізі. Застосування різних способів виміру впливу факторів в детермінованому факторному аналізі. Методи вивчення кореляційних зв'язків. Методика множинного кореляційного аналізу. Способи вивчення взаємозв'язків в кореляційному аналізі.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [2, 7, 9, 12, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ОБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Тема 5. Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг

Напрями, завдання та джерела інформації аналізу виробництва продукції (робіт, послуг). Виробнича програма підприємства: зміст, фактори впливу та порядок формування. Оцінка виконання виробничої програми. Аналіз

асортименту і структури продукції. Аналіз комплектності і ритмічності випуску продукції. Аналіз якості продукції. Оцінка виконання зобов'язань по поставкам продукції. Пошук резервів зростання обсягів виробництва продукції.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 6, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 6. Аналіз використання трудових ресурсів підприємства

Аналіз трудових ресурсів: мета, основні напрями, система показників. Джерела інформації для проведення аналізу трудових ресурсів. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами, їх склад, структура та рух. Аналіз використання робочого часу. Аналіз показників продуктивності праці. Методи вимірювання продуктивності праці. Послідовність проведення аналізу продуктивності праці на підприємстві. Резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві. Аналіз формування і використання фонду оплати праці.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [5, 12, 13, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Аналіз використання матеріалів у виробництві: значення, завдання. Джерела інформації для проведення аналізу використання матеріалів у виробництві. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів. Індивідуальні показники ефективності використання матеріальних ресурсів. Узагальнюючі показники ефективності використання матеріальних ресурсів.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 8. Аналіз використання основних засобів та нематеріальних активів підприємства

Аналіз необоротних активів підприємства: завдання, джерела інформації. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами. Аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів. Аналіз виробничої потужності підприємства. Аналіз стану та ефективності використання нематеріальних активів.

Рекомендована література:

Базова: [2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 9. Аналіз витрат та собівартості виробленої продукції

Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції: значення, завдання, джерела інформації. Аналіз обґрунтованості та виконання бюджету витрат операційної діяльності підприємства. Оцінка динаміки та структури витрат. Аналіз прямих та накладних витрат підприємства. Визначення резервів зниження собівартості продукції. Аналіз реалізації продукції та оцінка впливу факторів на її зміну. Підрахунок резервів росту обсягу реалізації продукції.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 10, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 10. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Значення, завдання та джерела аналізу прибутку і рентабельності. Аналіз і оцінка рівня та динаміки показників прибутку. Методика факторного аналізу прибутку. Аналіз валового прибутку від реалізації продукції. Аналіз рівня беззбитковості. Аналіз і оцінка виробничого і фінансового левериджу. Аналіз рентабельності підприємства. Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства. Аналіз відносних показників прибутковості підприємства. Система

показників рентабельності підприємства. Резерви зростання прибутку та рентабельності підприємства.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 7, 10, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 11. Аналіз фінансового стану підприємства

Роль аналізу фінансового стану в оцінці господарської діяльності підприємства в ринкових умовах. Аналіз активів підприємства. Аналіз пасивів підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз ділової активності підприємства. Рейтингова оцінка підприємства за показниками прибутковості, ефективності управління, ділової активності, ліквідності і ринкової стабільності. Аналіз та діагностика ймовірності банкрутства підприємства. Розробка системи заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства та використання фінансових резервів.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 4, 9, 10, 11, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

4. Короткий теоретичний коментар до тем навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання аналізу господарської діяльності

Термін «аналіз» використовується в двох значеннях: 1. Аналіз – це метод наукового дослідження, спосіб пізнання процесів і явищ, який полягає в уявному

розкладанні цілого на складові частини і виділенні окремих сторін, властивостей, зв'язків. Таке розкладання дає змогу з'ясувати внутрішню суть і природу процесу, який вивчається, його залежність від факторів формування. 2. Аналіз як галузь наукових знань.

Аналіз господарської діяльності направлений насамперед на оцінення виконання зобов'язань і стану підприємства, виявлення і реалізацію запасів виробництва та, що найголовніше, на обґрунтування доцільності управлінських рішень. Попередниками управлінського рішення є аналітичні розрахунки. Аналіз господарської діяльності може дати повну характеристику об'єкта управління; результати аналізу господарської діяльності є підґрунтям управління управлінських рішень і засобом контролю за їх виконанням. Отримані за допомогою аналізу господарської діяльності знання про закони розвитку об'єкта дослідження сприяють підвищенню результативності виробництва.

Предметом аналізу в загальному розумінні є причинно-наслідкові зв'язки між економічними явищами і процесами. А саме: кількісне та якісне вимірювання прямих і непрямих, часткових та всезагальних причинно-наслідкових зв'язків у часі та просторі, тобто розкриття сутності та внутрішньої природи або закономірності розвитку явищ і процесів, які відбуваються у діяльності підприємства. Тільки розкривши причинно-наслідкові зв'язки різних сторін діяльності, можна швидко визначити як зміняться основні результати діяльності за рахунок того чи іншого фактору, провести обґрунтування будь-якого управлінського рішення, спрогнозувати розвиток окремих об'єктів, зокрема, зміну суми прибутку, беззбитковий обсяг продажу, запас фінансової стійкості, собівартість одиниці продукції за умов зміни виробничої ситуації.

Сукупним об'єктом вивчення є господарська діяльність підприємства. При цьому аналіз вивчає не саму господарську діяльність (як технологічний, організаційний процес), а економічні результати господарювання (як наслідок економічних процесів).

Суб'єктами, тобто користувачами аналізу виступають одержувачі його результатів. Вони можуть бути внутрішніми і зовнішніми. Внутрішні користувачі

економічного аналізу – це одержувачі аналітичної інформації в межах підприємства, організації чи їх структурних підрозділів. До них належать: управлінський персонал, власники контрольних пакетів акцій, члени трудового колективу, бухгалтери, економісти, фінансисти, внутрішні аудитори, профспілкові організації тощо. Зовнішні користувачі економічного аналізу – це одержувачі результатів економічного аналізу, які перебувають поза межами господарських структур. Зовнішніми користувачами є: представники вищих органів управління, кредитори, контрагенти, представники державних контролюючих і регулюючих органів, спеціалісти зі злиття і поглинання, дрібні власники і потенційні інвестори, незалежні аналітики, зовнішні аудитори, конкуренти.

Основними принципами аналізу є науковість, комплексність, системність, об'єктивність, ефективність, періодичність, зрозумілість та адекватність тощо. Ними варто керуватися, проводячи аналіз господарської діяльності на будь-якому рівні.

Література: [1, 3, 7, 8]

Тема 2. Класифікація видів аналізу та його інформаційне забезпечення

У методологічному та організаційному аспектах важливим є питання класифікації видів аналізу. На сьогодні серед науковців відсутній єдиний підхід до визначення класифікаційних ознак та видів аналізу.

Мета зовнішнього аналізу господарської діяльності - оцінити місце господарського суб'єкта у ринковому середовищі для визначення стратегії і тактики економічних відносин, пошуку партнерів і клієнтів, забезпечення конкурентних позицій тощо.

Внутрішній аналіз господарської діяльності спрямований на комплексне дослідження економічного розвитку господарюючого суб'єкта, його структурних підрозділів для забезпечення найповнішого використання його потенціалу і регламентації діяльності всіх функціональних підсистем

Щодо часових видів аналізу господарської діяльності найбільш поширеною його класифікацією є поділ аналізу на ретроспективний, оперативний та стратегічний. Ретроспективний аналіз передбачає системне, комплексне дослідження результатів їх господарської діяльності за наслідками їх розвитку у певному аналітичному періоді (рік, квартал, місяць). Його мета полягає в об'єктивній оцінці стану економіки, діагностиці невикористаних резервів та упущеної вигоди, виявленні прорахунків у роботі та їх винуватців, а також пошук можливостей мобілізації резервів прогресивного розвитку.

Оперативний аналіз представляє собою систему щоденного вивчення виконання планових завдань з метою швидкого втручання, при необхідності, в процес виробництва для забезпечення безперервного і ефективного функціонування господарського комплексу

Стратегічний аналіз передбачає аналітичне дослідження результатів господарської діяльності з метою визначення їх ймовірних значень у майбутньому. Особливістю стратегічного (перспективного) аналізу є визнання факту спадкоємності зміни економічних показників від попередніх до теперішніх, від теперішніх до наступних.

Аналіз господарської діяльності проводиться з використанням системи економічної інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. Для проведення аналізу господарської діяльності використовують такі інформаційні ресурси: нормативно-довідкову інформацію; планова інформація; облікова інформація; звітно-статистична інформація; дані спеціальних обстежень.

Вимоги, яким повинна відповідати інформація: методична єдність; цільове призначення; достовірність; актуальність; своєчасність; доцільність; повнота.

Формування належного інформаційного забезпечення системи управління підприємством та отримання оперативних та достовірних показників про результати діяльності підприємства залежать від організації аналітичної роботи. Ефективна організація економічного аналізу на підприємстві є запорукою ухвалення дієвих управлінських рішень в частині збереження конкурентних переваг на ринку і створення належних умов для забезпечення сталого розвитку

підприємства. Інтуїтивне проведення економічного аналізу без належної організації аналітичних бізнес-процесів на підприємстві в подальшому призводить формування хибних висновків та збитковості діяльності підприємства. Налагодження здійснення аналітичних досліджень в межах суб'єкта господарювання повинно здійснюватися з урахуванням специфіки його діяльності та інформаційних запитів управлінського персоналу.

Організація економічного аналізу повинна забезпечити оптимальну структуру та регламентацію технології його проведення з подальшою декомпозицією порядку виконання аналітичних робіт та функцій.

Організацію економічного аналізу доцільно розглядати як систему, яка складається із взаємозв'язаних елементів, які перебувають у постійному зв'язку. Основними елементами організації економічного аналізу як системи є суб'єкти аналізу (суб'єкти, що ініціюють організацію економічного аналізу; суб'єкти, що організовують проведення аналізу; суб'єкти, що виконують аналітичні функції) та об'єкти аналізу (господарська діяльність підприємства). Залежно від мети та завдань економічного аналізу в подальшому будуть обиратися джерела інформації та методичне забезпечення проведення аналітичних процедур.

Важливою складовою організації економічного аналізу є різні види забезпечення. Методичне забезпечення організації економічного аналізу формується із сукупності прийомів та способів, які застосовуються на підприємстві при виконанні аналітичних процедур та обчисленні основних аналітичних показників. Особою відповідальною за керівництво аналітичною роботою можуть розроблятися та затверджуватися методичні рекомендації з проведення аналізу господарської діяльності підприємства, в тому числі тематичного аналізу. Основними елементами методичного забезпечення економічного аналізу мають бути мета і завдання економічного аналізу; сукупність показників, які обчислюються в процесі проведення аналізу; взаємозв'язок показників та порядок здійснення розрахунків; періодичність проведення аналізу; джерела інформації; порядок узагальнення та оформлення результатів економічного аналізу.

Інформаційне забезпечення організації економічного аналізу полягає у використанні різного типу даних та інформації. Зокрема, в процесі побудови системи аналітичних досліджень на підприємстві можуть застосовуватися дані нормативних документів, планові та нормативні матеріали, показники фінансової звітності та інформація з системи бухгалтерського обліку, інформація про внутрішнє та зовнішнє середовище функціонування підприємства.

Технічне забезпечення організації економічного аналізу – це комплекс технічних засобів і методів, що забезпечують функціонування системи аналізу підприємства. До технічного забезпечення належать технічні засоби (програмне забезпечення для здійснення аналітичних обчислень і розрахунків, засоби передачі інформації, засоби накопичення та обробки інформації), затверджені на законодавчому рівні методичні рекомендації з питань економічного аналізу. Ергономічне забезпечення організації економічного аналізу базується на створенні належних умов праці в аналітичній службі або відділі, формування належного мікроклімату та освітлення.

Одним із елементів організації економічного аналізу підприємства є організація праці виконавців. В даному напрямі суб'єкт господарювання має обрати форму організації, а саме централізовану, децентралізовану або змішану. Вибір форми організації залежить від розміру та галузевої специфіки діяльності, потреб і можливостей підприємства.

Література: [1, 3, 7, 8]

Тема 3. Метод і методичні прийоми аналізу господарської діяльності

Метод аналізу господарської діяльності це науково-обґрунтована системи теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення а базуються на діалектичному методі пізнання. Метод знаходить своє практичне відображення через сукупність прийомів і способів вивчення соціально-економічної інформації. Цю сукупність конкретних прийомів і способів прийнято називати методикою аналізу господарської діяльності.

До математичних прийомів та способів аналізу господарської діяльності належать: традиційні логічні прийоми обробки інформації, прийоми детермінованого аналізу (моделювання факторних систем – адитивних; мультиплікативних; кратних; комбінованих); способи факторних розрахунків (ланцюгові підстановки; абсолютних різниць; індексний; відносних різниць; інтегральний тощо); способи детермінованого комплексного оцінення (метод сум; суми місць; середньої геометричної; метод відстаней); прийоми фінансової математики (прості та складні відсотки, дисконтування, визначення нарощеної суми); прийоми стохастичного аналізу: кореляція (парна, рангова, канонічна), регресійний аналіз; дисперсійний аналіз; компонентний аналіз; сучасний багатовимірний факторний аналіз тощо; прийоми оптимізації показників (математичне програмування, дослідження операцій, теорія ігор, теорія масового обслуговування; сітьові методи планування і управління, теорія управління запасами тощо). Найпоширенішими у аналізі господарської діяльності є традиційні прийоми аналізу господарської діяльності. Серед них:

- абсолютні величини – показують, як змінився показник за певний час або на скільки один показник відрізняється від іншого у абсолютному виразі;
- відносні величини розраховуються шляхом побудови часового ряду. Вони характеризують зміну того чи іншого показника в часі у відносному виразі;
- спосіб порівняння відображає оцінку й аналіз об'єкта, що досліджується, через базові об'єкти. Проводиться зіставлення одного показника з іншими з метою визначення спільних рис або розбіжностей між ними;
- середні величини показують узагальнювальну характеристику якісно однорідних, але кількісно відмінних одна від одної величин. Середні величини найчастіше використовуються при обробці економічних даних;
- групування передбачає зведення початкових даних в окремі однорідні групи за ознаками;
- балансовий спосіб – це спеціальний прийом зіставлення взаємопов'язаних показників основної діяльності у формі балансу;

– таблиці відображають початкову інформацію, вказують на алгоритми розрахунків та їхні результати.

Евристичними називають спеціальні методи здобуття нових знань, основані на використанні досвіду, інтуїції фахівця і його творчого мислення як сукупності властивих людині механізмів вирішення творчих завдань. До евристичних методів, які застосовуються в процесі здійснення аналізу господарської діяльності належать: інтерв'ю й анкетування, метод мозкового штурму, метод Делфі, метод експертних оцінок, метод колективного блокування, метод асоціацій та аналогій, метод контрольних питань та інші.

Література: [1, 3, 7, 8]

Тема 4. Методика факторного аналізу

Під факторним аналізом розуміють методику комплексного та системного вивчення і вимірювання впливу факторів на величину результативних показників

Детермінований факторний аналіз – методика дослідження впливу факторів, зв'язок яких з результативним показником має функціональний характер, тобто результативний показник може бути представлений у вигляді добутку або алгебраїчної суми показників, що є факторами детермінованої моделі.

Основні етапи проведення факторного аналізу:

– вибір факторів, які спричиняють вплив на досліджувані результативні показники; їх класифікація та систематизація з метою забезпечення можливостей системного підходу;

– визначення форми залежності між факторами та результативним показником на підставі набутого досвіду, за допомогою спеціальних способів і прийомів;

– моделювання взаємозв'язків між результативними і факторними показниками. Побудова економічно обґрунтованої (з позицій факторного аналізу) факторної моделі;

– розрахунок впливу факторів та оцінка ролі кожного з них у зміні величини результативного показника;

– формування висновків за результатами проведених досліджень, підготовка відповідних управлінських рішень.

– ункціональний зв'язок можна відобразити шляхом використання адитивної, мультиплікативної, кратної або комбінованої моделей:

Адитивні моделі використовуються у випадках, якщо результативний показник (Y) є алгебраїчною сумою декількох факторних (x_i).

Мультиплікативний взаємозв'язок відображає прямо пропорційну залежність результативного показника (Y) від факторів (x_i). Мультиплікативні моделі застосовуються, якщо результативний показник є добутком декількох факторів.

Кратні моделі застосовуються якщо результативний показник (Y) отримують діленням одного факторного (x_i) показника на величину іншого.

Комбінований (змішаний) взаємозв'язок результативного і факторних показників – поєднання у різноманітних комбінаціях адитивної, мультиплікативної та кратної залежностей.

У детермінованому аналізі для визначення впливу факторів на результативні показники використовуються наступні способи: ланцюгових підстановок, абсолютних різниць, відносних різниць, індексний, пропорційного ділення, інтегральний. До методів стохастичного факторного аналізу належать: дисперсійний, регресійний, кореляційний, компонентний, багатовимірний та інші види аналізу.

Література: [7, 8]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ОБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ

Тема 5. Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг

Зміст аналізу виробництва та реалізації продукції полягає у знаходженні шляхів збільшення обсягів виробництва та реалізації продукції порівняно з конкурентами, розширення частки ринку при максимальному використанні виробничих потужностей і, як результат, – збільшенні прибутку підприємства.

Основними завданнями аналізу господарської діяльності виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг є:

оцінка якості формування виробничої програми, напруженості та обґрунтованості планів діяльності як у цілому, так і окремих виробничих підрозділів;

- аналіз динаміки обсягів виробництва та реалізації продукції;

- оцінка виконання виробничої програми за асортиментом, якістю і ритмічністю; взаємозв'язку та взаємообумовленості показників обсягу виробництва, реалізації, асортименту, якості продукції;

- визначення основних факторів, що вплинули на загальні обсяги виробництва та реалізації;

- виявлення та кількісна оцінка резервів збільшення виробництва та реалізації продукції, розробка заходів з освоєння виявлених резервів.

Виробнича програма – це програма виробництва продукції в номенклатурі та асортименті в натуральному і грошовому виразі на відповідний період, сформована на основі маркетингового аналізу ринку та приведена у відповідність до рівня виробничого потенціалу підприємства. Тобто виробнича програма є своєрідним розгорнутим планом із виробництва та реалізації продукції з урахуванням потреб споживачів та укладених договорів купівлі-продажу.

В процесі аналізу виконання виробничої програми аналізуються наступні показники:

- динаміка обсягів товарної та валової продукції, визначення тенденцій їх змін;

- систематизація факторів, що зумовили зміну показників виконання виробничої програми, оцінка їх впливу на досягнення планових показників прибутку підприємства;

- розрахунок максимального обсягу виробництва продукції, що може бути виготовлена з урахуванням наявних виробничих потужностей підприємства;

- обчислення необхідного нарощування виробничої потужності впродовж періоду, на який складено виробничу програму.

Асортимент – це перелік усіх видів продукції, що виготовляється підприємством із зазначенням обсягів випуску. Вужчим поняттям є номенклатура випуску, яка характеризує тільки кількість і різноманітність продукції. Нерівномірність виконання плану за окремими видами продукції призводить до зміни в її структурі, тобто, співвідношенні окремих виробів в загальному їх випуску. Виконати план за структурою - значить зберегти у фактичному випуску продукції заплановане співвідношення окремих її видів.

Ритмічність - це рівномірний випуск продукції у відповідності з графіком в обсязі і асортименті, передбаченим планом.

Ритмічна робота є основною умовою своєчасного випуску і реалізації продукції. Неритмічність погіршує всі економічні показники: знижується якість продукції; збільшуються обсяг незавершеного виробництва і понадпланові залишки готової продукції на складах і як наслідок - уповільнюється оборотність капіталу; не виконуються поставки за договорами і підприємство платить штрафи за несвоєчасне відвантаження продукції; несвоєчасно надходить виручка; перевитрачається фонд заробітної плати у зв'язку з тим, що на початку місяця робітникам платять за простої, а у кінці - за понадурочні роботи. Все це призводить до підвищення собівартості продукції, зменшення суми прибутку, погіршенню фінансового стану підприємства.

Для характеристики ритмічності виробництва використовуються прямі та непрямі показники. До прямих показників відносяться: коефіцієнт ритмічності; коефіцієнт варіації; коефіцієнт аритмічності; питома вага виробництва продукції за кожну декаду до місячного випуску, за кожний місяць до квартального випуску, за кожний квартал до річного обсягу виробництва. До непрямих показників ритмічності належать: наявність доплат за надурочні роботи, оплата простоїв з вини суб'єкта господарювання, втрати від браку, сплата штрафів за недопоставку та несвоєчасне відвантаження продукції тощо.

Література: [5, 7, 8]

Тема 6. Аналіз використання трудових ресурсів підприємства

Забезпеченість підприємства трудовими ресурсами, їх раціональне використання є важливим фактором підвищення ефективності виробництва. Аналіз використання трудових ресурсів спрямований на забезпечення повної зайнятості персоналу підприємства, високої продуктивності праці, створення нормальних умов для роботи персоналу і підвищення рівня оплати праці. Від ефективності використання трудових ресурсів залежить своєчасність виготовлення продукції, її якість, обсяги понесених витрат та отриманого прибутку.

Мета аналізу трудових показників – виявити резерви підвищення результативності виробництва (за рахунок збільшення його обсягу і зниження собівартості продукції) при кращому використанні трудових ресурсів.

Завданнями аналізу є: вивчення та оцінка забезпеченості підприємства та його відокремлених структурних підрозділів персоналом у цілому, а також, за категоріями і професіями; визначення і дослідження показників плинності кадрів, продуктивності праці та показників використання робочого часу, оплати праці; визначення резервів підвищення ефективності використання трудових ресурсів, розробка програм реалізації виявлених резервів.

Аналіз трудових показників проводиться за наступними напрямками:

- аналіз забезпеченості структурних підрозділів підприємства трудовими ресурсами, їх складу, структури та руху;
- аналіз використання робочого часу у виробничому процесі;
- аналіз ефективності використання трудових ресурсів, зміни виробітку продукції на 1 працівника і на цій основі
- зміни продуктивності праці.

Економічний аналіз продуктивності праці виступає інформаційним базисом для ухвалення управлінських рішень в частині пошуку шляхів оптимального використання трудових ресурсів для забезпечення повного виконання виробничої програми підприємства.

На першому етапі аналізу продуктивності праці на підприємстві особливу увагу слід приділити вивченню показників виробітку та трудомісткості. На даному етапі здійснюється аналітична оцінка рівня та динаміки показників виробітку і трудомісткості, здійснюється аналіз динаміки обсягів кількості виготовленої продукції за одиницю робочого часу та на одного працівника. Результати аналізу динаміки зазначених показників дозволяють встановити загальну тенденцію зміни (зменшення або зростання) середньорічного виробітку одним працюючим.

Проведення факторного аналізу трудомісткості продукції дозволяє оцінити вплив кількості відпрацьованих днів одним працівником, середньої тривалості робочого дня, середньогодинного або середньоденного виробітку працівника, середньоспискової чисельності працівників та результативний показник (трудомісткість продукції). За результатами факторного аналізу можуть встановлюватися резерви зменшення трудомісткості продукції (від'ємні відхилення за результатами факторного аналізу). Основними резервами зменшення трудомісткості продукції є: вдосконалення виробничих основних засобів; впровадження прогресивних методів організації праці та використання трудових ресурсів; ліквідація простоїв обладнання та неефективного використання робочого часу; усунення втрат робочого часу в наслідок порушення трудової дисципліни тощо.

На другому етапі здійснюється безпосередній аналіз показників продуктивності праці, які характеризуються обсягами виготовленої продукції за одиницю робочого часу та витратами робочого часу, які понесені на виробництво одиниці продукції. Аналіз рівня і динаміки продуктивності праці сприяє виявленню основних показників, які призводить до зниження ефективності використання праці персоналу та розвитку індикативного планування напрямів використання трудових ресурсів підприємства.

Виконання виробничої програми підприємства за асортиментом та ритмічністю забезпечує стабільність діяльності підприємства та отримання запланованого обсягу прибутку. Оцінка впливу продуктивності праці на

виконання виробничої програми та плану виробництва передбачає оцінку дотримання норм виробітку продукції, відповідність фактичних обсягів виробництва запланованим, дотримання договірної дисципліни та своєчасності відвантаження продукції покупцям. В даному випадку вплив продуктивності праці на виконання показників виробничої програми безпосередньо впливає на показники рентабельності та забезпечення конкурентоспроможності підприємства, рівня задоволення споживачів.

Факторний аналіз дозволяє оцінити вплив різних факторів (автоматизація виробничих процесів, зміна вартості основних засобів, зміна структури працівників, зміна обсягу робочого часу, збільшення або зменшення виробітку одного працівника та інші) на зміну продуктивності праці як результативного показника. Результати факторного аналізу дозволяють розробити та ухвалити оптимальні управлінські рішення в сфері забезпечення підприємства висококваліфікованими трудовими ресурсами та встановлення основних напрямів підвищення ефективності їх використання. За результатами факторного аналізу встановлюються основні резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві.

Література: [1, 3, 7]

Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Необхідною умовою виробництва готової продукції, зменшення собівартості, зростання прибутку і рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства сировиною і матеріалами. Збільшення потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволене екстенсивним шляхом (придбанням, виготовленням додаткової кількості матеріалів і енергії) і інтенсивним (збільшення їх економії, використання вторинної сировини, а також використання наявних запасів у процесі виробництва продукції).

Завданнями аналізу використання матеріальних ресурсів є:

– оцінка реальності планів матеріально-технічного постачання, ступеня їхнього виконання і впливу на обсяг виробництва, собівартість та інші показники.

- оцінка рівня ефективності використання матеріальних ресурсів;
- виявлення системи факторів, що обумовлюють відхилення фактичних показників ефективності використання матеріальних ресурсів від планових показників;
- виявлення резервів економії матеріальних ресурсів і розробка конкретних заходів щодо їх використання.

При аналізі забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами необхідно:

- 1) проаналізувати оптимальність прийнятого розрахунку потреби в матеріальних ресурсах; оцінити забезпеченість потреби джерелами покриття, зокрема виявити ступінь забезпечення потреби в матеріальних ресурсах договорами на їх постачання (за строками, обсягами та асортиментом партій, якістю матеріалів тощо), обґрунтованість договорів та їх фактичне виконання;
- 2) визначити відповідність фактичної забезпеченості запасами матеріальних ресурсів потребі, враховуючи обсяг і склад неліквідів, обсяг списаних втрат;
- 3) виявити зниження обсягу виробництва у зв'язку з недостатньою забезпеченістю матеріальними ресурсами, причини виникнення зайвих запасів.

Важливим фактором забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами є правильність розрахунку потреби в них, раціонально організоване матеріально-технічне постачання (вибір постачальників, форм поставок і систем розрахунків).

Для аналізу оцінки рівня ефективності використання матеріальних ресурсів застосовують систему узагальнюючих показників. До них відносяться: матеріаловіддача, матеріаломісткість, коефіцієнт співвідношення темпів росту обсягів виробництва і матеріальних витрат, питома вага матеріальних витрат у собівартості продукції, коефіцієнт використання матеріалів.

Застосування узагальнюючих показників в аналізі дозволяє отримати лише загальне уявлення про рівень ефективності використання матеріальних ресурсів і резерви її підвищення. Більш детальну інформацію забезпечує аналіз індивідуальних показників. До переліку індивідуальних показників ефективності використання матеріальних ресурсів належать: сировиномістність,

паливомісткість, енергомісткість, металомісткість, напівфабрикатомісткість тощо.

Література: [1, 3, 5, 7]

Тема 8. Аналіз використання основних засобів та нематеріальних активів підприємства

Досягнення мети діяльності підприємства та отримання запланованого розміру прибутку, забезпечення ритмічності та результативності виробництва продукції залежать від рівня забезпечення та ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів підприємства.

Мета аналізу використання основних засобів та нематеріальних активів полягає у визначенні рівня забезпеченості підприємства видами необоротних активів та пошуку резервів підвищення ефективності їх використання.

Завданнями аналізу використання основних засобів та нематеріальних активів є:

– оцінка забезпеченості підприємства необоротними активами, з'ясувати виконання плану їх оновлення та вибуття;

– проаналізувати види та склад, структуру основних засобів та нематеріальних активів;

– проведення оцінки руху та технічного стану основних засобів та нематеріальних активів;

– оцінка ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів;

– встановлення факторів та оцінка рівня їх впливу на результативні показники стану та ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів;

– виявити резерви зростання обсягу виробництва за рахунок поліпшення використання необоротних активів, розробити заходи по їх реалізації.

При проведенні аналізу динаміки, складу та структури основних засобів необхідно:

- 1) обчислити середньорічну вартість основних засобів, провести аналіз їх структури та динаміки;
- 2) встановити фактори, які сприяють підвищення вартості основних засобів;
- 3) порівняти темпи зміни вартості основних засобів з динамікою зростання вартості продукції або обсягів виробництва в натуральному вираженні;
- 4) виявити тенденції щодо структурних змін в складі основних засобів.

Характеристику про якісні зміни необоротних активів в структурі активів підприємства можна отримати за допомогою горизонтального та вертикального аналізу балансу. Вертикальний аналіз дозволяє вивчити структуру необоротних активів. В процесі його здійснення розраховується питома вага відповідних показників необоротних активів та вплив кожної складової на результат в цілому.

Проведення аналізу технічного стану основних засобів, дозволяє оцінити рівень зношеності та оновлення основних засобів. При проведенні аналізу основних засобів та їх технічного стану проводиться на підставі таких показників, як: коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту, частка зданих в операційну оренду основних засобів, частка одержаних в операційну оренду основних засобів тощо.

При аналізі ефективності використання основних засобів розраховуються наступні показники: фондоддача, фондомісткість, фондоозброєність. При аналізі фондоддачі проводиться факторний аналіз, за результатами якого визначається коло факторів, які негативно впливають на зниження ефективності використання основних засобів. Наступним етапом є вивчення впливу показників фондоддачі на обсяги виробництва продукції, робіт та послуг.

Аналіз нематеріальних активів передбачає здійснення оцінки їх динаміки в розрізі класифікаційних груп, а також аналіз їх структури та оцінки структурних зрушень. Аналіз структури нематеріальних активів здійснюється за видами, джерелами надходжень, термінами корисного використання, ступенем правової захищеності, рівнем ліквідності та ризику вкладень капіталу в нематеріальні активи, напрямами вибуття тощо. Оцінка ефективності використання

необоротних активів проводиться за аналогічними показниками, що використовуються в процесі оцінки ефективності основних засобів.

Література: [1, 2, 3, 6, 7,8]

Тема 9. Аналіз витрат та собівартості виробленої продукції

Собівартість продукції – це виражена в грошовій формі сукупність витрат підприємства, пов'язана з її виробництвом та реалізацією. Показник собівартості продукції є одним з показників оцінки ефективності діяльності підприємства, який відображає ефективність використання різних видів ресурсів та майнового потенціалу підприємства. Зменшення собівартості продукції безпосередньо впливає на зростання валового прибутку, а також розміру отриманого чистого прибутку у звітному періоді.

В процесі аналізу витрат та собівартості виготовленої продукції виконуються наступні завдання:

- комплексна оцінка рівня виконання плану за показниками собівартості в динаміці та в порівнянні з попередніми періодами;
- вивчення впливу факторів на зміну динаміки та структури витрат, рентабельності продукції та рентабельності діяльності підприємства в цілому;
- своєчасне виявлення непродуктивних витрат і втрат, оперативне реагування для їх попередження і усунення;
- виявлення невикористаних внутрішньофірмових резервів зниження собівартості продукції та розробка щодо їх провадження в діяльність підприємства.

Аналіз витрат та собівартості виготовленої продукції доцільно проводити в наступній послідовності:

- аналіз складу і структури витрат, їх динаміки та обґрунтованості;
- аналіз динаміки собівартості за узагальнюючими показниками і чинниками їхньої зміни, пошук можливостей усунення чинників зростання собівартості;
- аналіз собівартості продукції за калькуляційними статтями, аналіз загальних чинників зміни собівартості за калькуляційними статтями;

- аналіз специфічних чинників зміни собівартості за калькуляційними статтями;
- аналіз собівартості одиниці окремих виробів з метою їх здешевлення (не звужуючи якісних параметрів) і підвищення конкурентоспроможності;
- виявлення резервів зниження собівартості.

Аналіз собівартості доцільно проводити за елементами витрат та за калькуляційними статтями витрат. Групування витрат за калькуляційними статтями дозволяє характеризувати їх роль у технологічному процесі, управлінні й обслуговуванні, виділити прямі і непрямі, змінні і постійні витрати і тим самим виявити резерви їх економії. У процесі аналізу вивчають структуру собівартості за калькуляційними статтями витрат і дають оцінку її зміни порівняно з базовим періодом (планом).

До непрямих витрат відносяться комплексні витрати на обслуговування виробництва й управління, які не включаються прямо в собівартість окремих видів продукції (робіт, послуг), а розподіляються між ними певними методами через коефіцієнти. У собівартості продукції вони подані такими комплексними статтями витрат, як: витрати на утримання й експлуатацію устаткування; загальновиробничі (цехові) витрати; загальногосподарські витрати. Виявлення і мобілізацію резервів зменшення цих витрат виконують на основі їх аналізу. Аналіз витрат па обслуговування й управління полягає у вивченні їх за складом і структурою, темпами росту порівняно з темпами росту обсягу товарної продукції та її собівартості, частки цих витрат у собівартості продукції в цілому. Аналіз адміністративних витрат і витрат на збут продукції проводиться для визначення ефективності загальновидавничого управління та ефективності збутової політики підприємства, оцінки можливості зниження цих витрат, пошуку шляхів підвищення ефективності управління видавництвом та реалізації виробленої продукції.

Резерви зниження собівартості продукції – це кількісно визначені можливості економії витрат людської та уречевленої праці. Основними резервами зниження собівартості продукції є використання ресурсозберігаючих технологій,

зростання продуктивності праці, зменшення витрат ресурсів на одиницю продукції тощо.

Література: [1, 2, 3, 6, 7,8]

Тема 10. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства

Наявність достатнього обсягу фінансових результатів є запорукою безперервності та ефективності діяльності підприємства. Отримання прибутку забезпечує зміцнення бюджету держави, сприяє інвестиційній привабливості, зростанню ділової активності підприємства. Мета аналізу фінансових результатів – визначити повноту та якість їх отримання, оцінку динаміки абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь і частку впливу окремих факторів на зміну прибутку і рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання.

Основними завданнями аналізу прибутку і рентабельності є:

- аналіз обґрунтованості плану (прогнозу) досягнення певного рівня прибутку і рентабельності;
- аналіз і оцінка динаміки показників прибутку і рентабельності, аналіз виконання планових показників прибутку і рентабельності;
- визначення та вимір впливу факторів на відхилення прибутку і рентабельності;
- аналіз розподілу і використання прибутку;
- виявлення резервів підвищення фінансових результатів діяльності підприємства та обґрунтування заходів щодо їх мобілізації.

Рентабельність – це відносний показник, який відображає відношення отриманого ефекту (прибутку) до понесених витрат.

Завданнями аналізу показників рентабельності є: оцінка показників рентабельності у динаміці та вивчення тенденцій їх поведінки; визначення впливу факторів на зміну величини рентабельності; виявлення резервів підвищення рівня показників рентабельності та, відповідно, прибутковості діяльності підприємства.

Показники економічної ефективності (рентабельності) залежно від обраної бази для зіставлення поділяються на три групи: витратні, ресурсні, доходні.

Витратні показники рентабельності характеризують суму прибутку, яку забезпечують понесені витрати (виробничі, комерційні, інвестиційні тощо) у процесі діяльності. Ресурсні показники рентабельності розраховуються, якщо потрібно обчислити доходність ресурсів або капіталу підприємства. Вони визначаються як відношення прибутку до вартості активів або їх складових. Доходні показники рентабельності розраховуються як відношення прибутку від реалізації продукції до чистого доходу підприємства.

Література: [1, 2, 3, 6, 7,8]

Тема 11. Аналіз фінансового стану підприємства

Стабільний та безперервний розвиток підприємства залежить від рівня його платоспроможності. В сучасних умовах нестабільного стану економіки, розширення видів ризиків, які негативно впливають на ефективність функціонування суб'єкта господарювання зумовлюють потребу розвитку методичних положень економічного аналізу платоспроможності та пошуку напрямів її підвищення. Забезпечення належного рівня платоспроможності підприємства є основоположним чинником, що забезпечує реалізацію стратегічних завдань його функціонування.

Ліквідність – здатність підприємства перетворити свої активи в грошові кошти для покриття боргових зобов'язань.

Під ліквідністю активу розуміють його негайну здатність трансформуватися в грошові засоби у процесі передбаченого виробничого процесу.

Платоспроможність – можливість підприємства своєчасно задовольнити платіжні зобов'язання, тобто наявність у суб'єкта господарювання грошових засобів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за поточними зобов'язаннями, що потребують погашення.

Аналіз ліквідності здійснюється за наступними етапами:

– побудова балансу ліквідності;

– розрахунок та оцінка показників ліквідності і платоспроможності.

Аналіз платоспроможності підприємства здійснюється за наступними етапами:

– проведення аналізу оцінки збалансованості платіжного календаря підприємства;

– проведення коефіцієнтного аналізу для кількісної оцінки платоспроможності підприємства;

– аналіз грошових потоків підприємства;

– використання інтегрального методу та проведення оцінки ліквідності балансу.

Фінансова стійкість підприємства – це його платоспроможність в часі з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими джерелами.

Послідовність проведення аналізу фінансової стійкості:

I. Загальна оцінка фінансової стійкості : стійкості капіталу (оцінка стійких пасивів); ресурсної стійкості (оцінка взаємодії з постачальниками); стійкості управління (адекватності організаційної та виробничої структури підприємства обраній стратегії розвитку та ринковій кон'юнктурі).

II. Визначення типу фінансової стійкості підприємства

2.1. Визначається наявність джерел формування запасів

2.2. Виявляється забезпеченість запасів джерелами їх формування:

2.3. Встановлюється тип фінансової стійкості

Абсолютна стійкість фінансового стану характеризується тим, що сума власних оборотних засобів перевищує вартість запасів суб'єкта господарювання. При цьому спостерігається надлишок власних оборотних засобів або рівність суми власних оборотних засобів і запасів.

Нормальна стійкість фінансового стану гарантує платоспроможність підприємства, при цьому вартість запасів суб'єкта господарювання менша або дорівнює сумі довгострокових джерел фінансування.

При абсолютній і нормальній стійкості фінансового стану спостерігається

високий рівень доходності та відсутність порушень платіжної дисципліни.

Нестійкий (передкризовий) фінансовий стан характеризується тим, що зберігається можливість відновлення платоспроможності за рахунок поповнення власного капіталу та збільшення власних оборотних засобів, а також додаткового залучення довгострокових кредитів.

Кризовий фінансовий стан (суб'єкт господарювання знаходиться на межі банкрутства), коли грошові кошти, короткострокові цінні папери та дебіторська заборгованість не в змозі покрити навіть кредиторської заборгованості та прострочених позик.

Література: [1, 2-6, 7, 8, 9].

5. Перелік питань та завдання, що виносяться на самостійне вивчення дисципліни

Тема 1. Предмет, об'єкт і завдання аналізу господарської діяльності

Питання для самостійного вивчення:

- 1.1. Аналіз як спосіб розвитку економічного мислення.
- 1.2. Сутність діалектичного тандему “аналіз-синтез”.
- 1.3. Місце аналізу господарської діяльності в системі наук
- 1.4. Диференціація та зміна об'єктів аналізу господарської діяльності в умовах розширення економічних зв'язків між суб'єктами господарювання.
- 1.5. Характеристика та види суб'єктів економічного аналізу.
- 1.6. Етапи розвитку аналізу господарської діяльності в Україні

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 1.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Аналіз господарської діяльності як галузь економічної науки, його роль в управлінні підприємством.
2. Взаємозв'язок аналізу з іншими науками та дисциплінами.

3. Суб'єкти аналізу господарської діяльності та їх характеристика.

4. Етапи розвитку аналізу господарської діяльності в Україні.

Завдання 1.2

Схематично зобразити:

а) взаємозв'язок управлінських рішень та аналізу господарської діяльності.

б) етапи ухвалення управлінських рішень за результатами аналізу господарської діяльності.

Завдання 1.3

Необхідно:

Порахувати невідомі показники наведені в табл. 1.1, зробити відповідні висновки.

Дані для виконання:

Таблиця 1.1

Показники господарської діяльності ТОВ “Лемонграс”

№ з/п	Показники	I-й квартал	II-й квартал
1	Дохід від реалізації готової продукції, товарів, робіт і послуг, тис.грн.	36000	49000
2	Чистий дохід, тис.грн.	?	?
3	Валовий прибуток, тис.грн.	?	39473
4	Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	1500	?
5	Середньорічна вартість оборотних засобів, тис.грн.	?	15890
6	Середньорічна вартість основних засобів, тис.грн.	7845	7928
7	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	2,5	?
8	Тривалість одного обороту оборотних засобів, днів	?	40
9	Фондовіддача	?	?
10	Фондомісткість	?	?

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 9]

Допоміжна: [1, 2, 6, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 2. Види аналізу та його інформаційне забезпечення

Питання для самостійного вивчення:

- 2.1. Види організаційних форм економічного аналізу.
- 2.2. Порядок організації та контролю потоків інформаційного забезпечення аналітичного процесу.
- 2.3. Особливості та вимоги до аналітичної інформації.
- 2.4. Порядок планування аналітичної роботи
- 2.5. Звітність як джерело інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 2.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Форми організації аналітичної роботи на підприємстві: сутність, переваги та недоліки.
2. Організація та планування аналітичної роботи на підприємстві.
3. Якісні вимоги до джерел інформації, яка використовується в процесі проведення аналітичних досліджень.
4. Класифікація та види економічного аналізу.

Завдання 2.2

Охарактеризувати види економічного аналізу, відповідь оформити у вигляді табл.2.1.

Таблиця 2.1

Характеристика видів економічного аналізу

<i>№ з/п</i>	<i>Вид економічного аналізу</i>	<i>Зміст</i>	<i>Завдання</i>
1	Внутрішній аналіз		
2	Зовнішній аналіз		
3	Комплексний аналіз		
4	Локальний аналіз		

5	Тематичний аналіз		
6	Суцільний аналіз		
7	Вибірковий аналіз		
8	Комп'ютеризований аналіз		

Завдання 2.3

Навести приклади оформлення результатів аналітичної роботи з використанням:

- а) безтекстової форми оформлення результатів (графік, таблиця, рисунок);
- б) текстової форми оформлення результатів (довідка або висновок).

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 3, 6, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 3. Метод і методичні прийоми аналізу господарської діяльності

Питання для самостійного вивчення:

3.1. Прийом порівняння, як найбільш універсальний метод пізнання економічних явищ.

3.2. Використання методів статистики в процесі здійснення аналізу господарської діяльності.

3.3. Види графіків, що застосовуються в економічному аналізі

3.4. Класифікація евристичних прийомів та напрями їх застосування в аналізі господарської діяльності

3.5. Анкетування та різні форми опитування як методи аналітичних досліджень.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 3.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Метод аналізу господарської діяльності та його характеристика.

2. Ряди динаміки та їх застосування в процесі проведення аналітичних досліджень.

3. Таблиці та графіки: види, характеристика та застосування в аналітичній діяльності.

4. Види евристичних прийомів та їх прикладне значення в аналізі господарської діяльності.

Завдання 3.2

Проаналізувати структуру податків та платежів, які сплачує підприємство (табл. 3.1). Оцінити структурні зрушення (відхилення пунктів структури), їх причини та наслідки. Зробити відповідні висновки за результатами проведеного дослідження.

Таблиця 3.1

Вихідні дані по підприємству ТОВ “Капітал”, грн

<i>Види податків та платежів</i>	<i>I квартал</i>	<i>II квартал</i>
ПДВ	345	567
Податок на прибуток	120	98
Податок з доходів фізичних осіб	67	64
Військовий збір	12	10
Податок на нерухоме майно	5	9
Рентна плата за спеціальне використання води	6	4
Усього	?	?

Завдання 3.3

Обчислити базисні та ланцюгові характеристики динаміки: абсолютні прирости і темпи приросту, абсолютні значення 1% приросту (табл. 3.2). Зробити відповідні висновки за результатами проведеного дослідження. Назвати шляхи оптимізації та зменшення витрат на збут підприємства.

**Динаміка собівартості реалізованої готової продукції на
ТОВ “АТТА-ТРАНС”, тис. грн.**

<i>Рік</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>	<i>2021</i>	<i>2022</i>
Витрати на збут	5678	6170	5890	6020	6500	6520

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 3, 6, 7, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 4. Методика факторного аналізу

Питання для самостійного вивчення:

- 4.1. Види факторного аналізу та їх характеристика.
- 4.2. Характеристика моделей, що використовуються у факторному аналізі.
- 4.3. Способи стохастичного факторного аналізу.
- 4.4. Переваги і недоліки застосування інтегрального методу
- 4.5. Методика множинного кореляційного аналізу.
- 4.6. Способи вивчення взаємозв'язків в кореляційному аналізі

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 4.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Поняття та завдання факторного аналізу.
2. Класифікація факторів для потреб економічного аналізу.
3. Способи виміру впливу факторів в детермінованому аналізі.
4. Способи виміру впливу факторів в стохастичному аналізі.

Завдання 4.2

Навести не менше п'яти прикладів (формул) адитивного та мультиплікативного взаємозв'язку. Навести перелік способів виміру впливу

факторів у детермінованому аналізі, які можуть бути застосовані до кожного з наведених прикладів.

Завдання 4.3

Зобразити схематично правила та етапи проведення факторного аналізу способом ланцюгових підстановок. Навести переваги та недоліки його використання в процесі проведення факторного аналізу.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [2, 7, 9, 12, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 5. Аналіз виробництва та реалізації продукції, робіт і послуг

Питання для самостійного вивчення:

- 5.1. Аналіз асортименту і структури продукції.
- 5.2. Аналіз комплектності і ритмічності випуску продукції.
- 5.3. Аналіз якості продукції.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 5.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Оцінка виконання виробничої програми: етапи та аналітичні показники.
2. Аналіз асортименту і структури продукції.
3. Аналіз комплектності і ритмічності випуску продукції.
4. Методичні підходи до аналізу оцінки якості продукції.

Завдання 5.2

Навести приклади внутрішніх та зовнішніх факторів, які зумовлюють виникнення аритмічності виробництва продукції, робіт та послуг. Охарактеризувати порядок розрахунку втрачених можливостей підприємства в результаті порушення ритмічності виробництва продукції.

Завдання 5.3

Навести характеристику та приклади показників аналіз якості продукції.
Відповідь оформити у вигляді табл. 5.1.

Таблиця 5.1

Аналітичні показники оцінки якості продукції

<i>№ з/п</i>	<i>Показник</i>	<i>Характеристика та приклади</i>
1	Узагальнюючі показники якості продукції	
2	Часткові показники якості продукції	
3	Показники ефективності підвищення якості продукції	

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 6, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 6. Аналіз використання трудових ресурсів підприємства

Питання для самостійного вивчення:

6.1. Аналіз соціальної та вікової структури персоналу. Аналіз персоналу за стажем та статтю.

6.2. Показники та аналіз динаміки продуктивності праці.

6.3. Аналіз впливу трудових і організаційно-технічних факторів на динаміку продуктивності праці.

6.4. Аналіз трудомісткості продукції, що випускається

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 6.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.
2. Аналіз структури трудових ресурсів: напрями удосконалення.
3. Аналіз руху трудових ресурсів та факторний аналіз основних показників.

4. Аналіз ефективності використання трудових ресурсів: методичні підходи.

5. Продуктивність праці: аналіз та шляхи підвищення.

Завдання 6.2

Необхідно провести аналіз структури якісного та вікового складу персоналу підприємства. Зробити відповідні висновки за результатами здійснених розрахунків.

Таблиця 6.1

Аналіз якісного складу персоналу підприємства

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Облікова чисельність штатних працівників на кінець року, всього	678	100,0	690	100,0	?	?
Кількість працюючих у віці, років						
15 – 28	120		144		?	?
50 – 54	389		364		?	?
55 – 59	169		182		?	?
Кількість працівників, які закінчили навчальні заклади освіти						
I – II рівнів акредитації	280		310		?	?
III – IV рівнів акредитації	398		380		?	?
Кількість працівників, які отримують пенсію, всього	135		125		?	?

Завдання 6.3

Доповнити відсутні етапи проведення аналізу продуктивності праці на підприємстві, зображені на рис. 6.1.

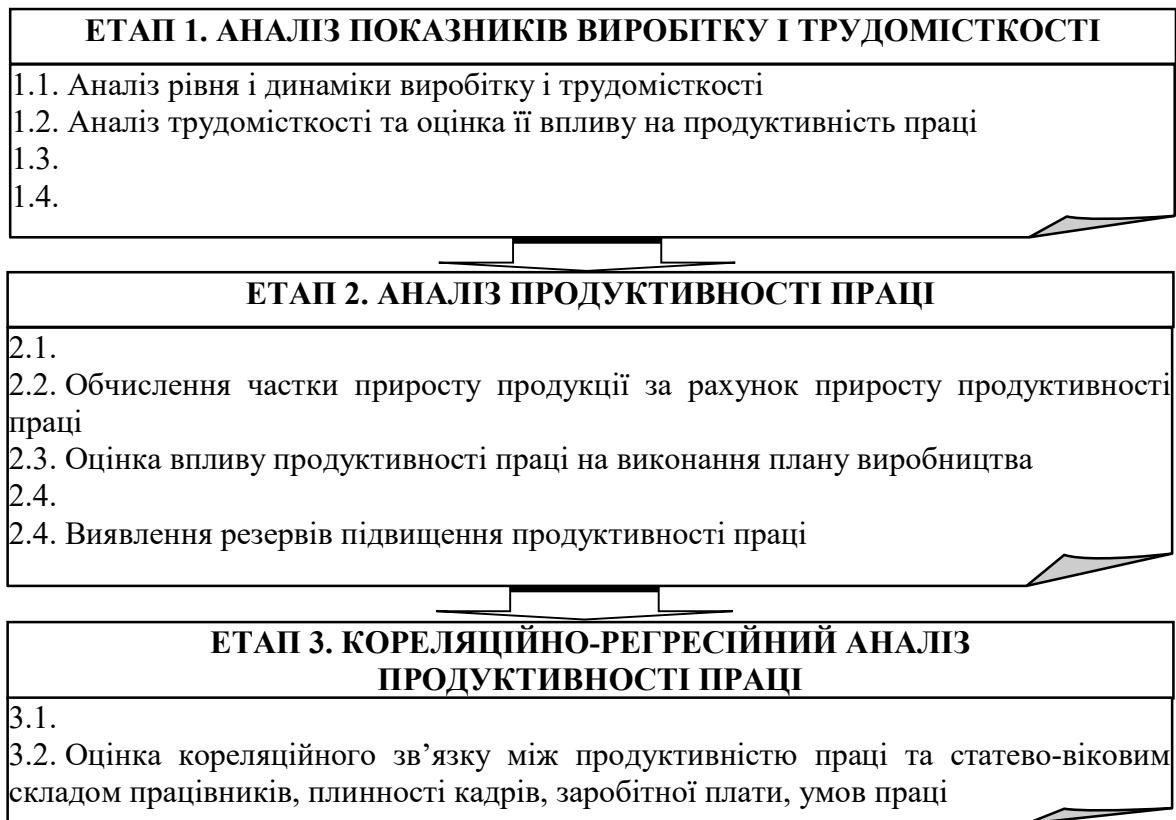


Рис. 6.1. Послідовність проведення аналізу продуктивності праці на підприємстві

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [5, 12, 13, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 7. Аналіз матеріальних ресурсів та ефективності їх використання

Питання для самостійного вивчення:

7.1. Традиційні та сучасні концепції про роль запасів на підприємстві

7.2. Аналіз забезпеченості матеріальними ресурсами.

7.3. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.

7.4. Пошук резервів підвищення ефективності використання виробничих запасів.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 7.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами.
2. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів.
3. Резерви підвищення економії та ефективного використання матеріальних ресурсів підприємства.
4. Розвиток методичних підходів до аналізу матеріальних ресурсів підприємства.

Завдання 7.2

Зобразити схематично завдання та етапи проведення аналізу матеріальних ресурсів та ефективності їх використання. Навести перелік резервів підвищення економії та ефективного використання матеріальних ресурсів підприємства.

Завдання 7.3

Провести аналіз ефективності використання нематеріальних активів на ТОВ «Регресія». Визначити перелік факторів, їх вплив на зміну матеріаловіддачі підприємства, зробити відповідні висновки (табл. 7.1).

Таблиця 7.1

Показники ТОВ «Регресія», тис.грн.

<i>№ з/п</i>	<i>Показники</i>	<i>I-й квартал</i>	<i>II-й квартал</i>
1	Валова продукція	16780	15300
2	Матеріальні витрати	24567	35678

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 8. Аналіз використання основних засобів та нематеріальних активів підприємства

Питання для самостійного вивчення:

- 8.1. Аналіз лізингових операцій підприємства.
- 8.2. Аналітична оцінка довгострокових інвестиційних проектів.
- 8.3. Аналіз наявності та ефективності використання нематеріальних активів.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 8.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Аналіз необоротних активів підприємства: завдання, джерела інформації.
2. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами.
3. Аналіз технічного стану та ефективності використання основних засобів.
4. Аналіз нематеріальних активів: етапи здійснення.

Завдання 8.2

Провести аналіз структури лізингових операцій підприємства (табл. 8.1).

Зробити висновки за результатами аналізу.

Таблиця 8.1

Аналіз структури лізингових операцій за видами

Показники	Базисний період		Звітний період		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1. Вартість майна, переданого в операційний лізинг	6178	?	6960	?	?	?
2. Вартість майна, переданого у фінансовий лізинг	2890	?	2970	?	?	?
3. Загальна вартість лізингових операцій	?	100	?	100	?	?

Завдання 8.3

Охарактеризувати джерела інформації для аналізу основних засобів та нематеріальних активів за наступними напрямками:

- а) первинні документи;
- б) рахунки бухгалтерського обліку;
- в) облікові регістри;

- г) фінансова звітність;
- д) статистична звітність;
- е) інші джерела.

Рекомендована література:

Базова: [2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 9. Аналіз витрат та собівартості виробленої продукції

Питання для самостійного вивчення:

9.1. Оперативний аналіз витрат підприємства.

9.2. Використання функціонально-вартісного аналізу при аналізі витрат підприємства.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 9.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Аналіз витрат на виробництво, собівартості і реалізації продукції: значення та завдання,
2. Джерела інформації аналізу витрат на виробництво, собівартості та реалізації продукції.
3. Визначення резервів зниження собівартості продукції.
4. Аналіз прямих та непрямих витрат підприємства.

Завдання 9.2

Необхідно проаналізувати виконання плану з собівартості товарної продукції шляхом співставлення фактичної собівартості в цінах, прийнятих у плані, з плановою собівартістю фактично випущеної продукції (табл. 9.1). Зробити відповідні висновки.

Показники діяльності ТОВ “Звіт Інфо”, грн.

Цехи підприємства	Собівартість фактично випущеної продукції	
	план	факт
Відділ № 1	68900	75400
Відділ № 2	23700	22600
Відділ № 3	45100	43900
Відділ № 4	37000	32000
Разом	?	?

Завдання 9.3

Розкрити зміст наведених видів аналізу витрат:

- а) ретроспективний аналіз витрат;
- б) оперативний аналіз витрат;
- в) ретроспективний аналіз витрат.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 10, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 10. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства***Питання для самостійного вивчення:***

- 10.1. Аналіз формування та розподілу прибутку підприємства.
- 10.2. Резерви зростання прибутку та рентабельності підприємства.

Завдання для самостійної роботи:**Завдання 10.1**

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Фінансові результати підприємства: порядок формування та основні завдання аналізу.
2. Методичні підходи до обчислення різних видів рентабельності.
3. Значення, завдання та джерела аналізу прибутку і рентабельності.
4. Аналіз рентабельності підприємства та пошук шляхів її зростання

Завдання 10.2

Навести приклади розрахунку (формули) наступних видів показників рентабельності:

- а) витратні показники рентабельності;
- б) ресурсні показники рентабельності;
- в) доходні показники рентабельності.

Завдання 10.3

Визначити величину обсягу продажу (в натуральних одиницях), необхідну для отримання операційного прибутку у розмірі 80000 грн. (табл. 10.1).

Таблиця 10.1

Вихідні дані по підприємству ТОВ “Краз-Авто”

<i>Показник</i>	<i>Од. вим.</i>	<i>Сума</i>
Постійні витрати підприємства	грн	45000,00
Змінні витрати на одиницю виробленої продукції	грн	12,00
Коефіцієнт маржинального доходу	%	85

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 7, 10, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Тема 11. Аналіз фінансового стану підприємства

Питання для самостійного вивчення:

11.1. Оригінальні методики комплексної оцінки фінансового стану підприємства.

11.2. Оцінка стійкості економічного зростання.

11.3. Фінансовий аналіз на сучасному етапі.

Завдання для самостійної роботи:

Завдання 11.1

Підготувати презентацію на одну із запропонованих тем:

1. Роль аналізу фінансового стану в оцінці господарської діяльності підприємства в ринкових умовах.

2. Особливості проведення аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства.

3. Оцінка фінансової стійкості підприємства: абсолютні та відносні показники.

4. Аналіз ділової активності: етапи, показники.

Завдання 11.2

Охарактеризувати наступні показники:

- а) предмет фінансового аналізу;
- б) мета фінансового аналізу;
- в) внутрішній фінансовий аналіз;
- г) зовнішній фінансовий аналіз;
- д) повний фінансовий аналіз;
- е) тематичний фінансовий аналіз;
- є) експрес-діагностика підприємства.

Завдання 11.3

За показниками пасиву Балансу (Звіту про фінансовий стан підприємства) (фінансова звітність за вибором студента) проаналізувати структуру та динаміку (вертикальний та горизонтальний аналіз) джерел формування активів підприємства. Зробити відповідні висновки за результатами проведеного дослідження.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2-6, 7, 8, 9]

Допоміжна: [1, 2, 4, 9, 10, 11, 14]

Інформаційні ресурси: [1-6]

Рекомендована література

Базова

1. Адлер О.О., Лесько О.Й. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2019. 114 с.

2. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних

ситуацій. Під редакцією К. Ковальчук. Центр навчальної літератури, 2019. 328 с.

3. Грицаєнко Г.І., Грицаєнко М.І. Аналіз господарської діяльності : навчальний посібник. Мелітополь: Люкс, 2021. 260 с.

4. Іваненко В.О., Новіченко Л.С. Аналіз господарської діяльності (практикум): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів екон.спец. К.: ТОВ “Август Трейд”, 2016. 164 с.

5. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності: посібник / Г. І. Кіндрацька, А. Г. Загородній, Ю. І. Кулиняк. Львів : ЗУКЦ, 2017. 310 с.

6. Марусяк Н.Л. Фінансовий аналіз: навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

7. Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз. Підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів. / За ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф.Ф. Бутинця. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир: ПП “Рута”, 2007. 704 с.

8. Непочатенко О.О. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2020. 272 с.

9. Тігова Т.М. Аналіз фінансової звітності: Навчальний посібник/ Т.М. Тігова, Л.С., Селіверстова , Т.Б. Процюк К.: ЦУЛ, 2019. 268 с.

Допоміжна

1. Кіндрацька Г.І., Загородній А.Г., Кулиняк Ю.І. Аналіз господарської діяльності: практикум. Друге видання, доопрацьоване і доповнене. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 156 с.

2. Ковальчук Т.М., Вергун А.І. Аналіз фінансового стану підприємств за видами економічної діяльності. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2020. Вип. 38. С. 96-99

3. Новіченко Л.С. Організація економічного аналізу на підприємстві. Економічний аналіз. 2022. Том 32. № 1. С. 199-207 URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2020>

4. Новіченко Л.С. Платоспроможність суб'єкта господарювання: сутність,

економічний аналіз та напрями підвищення. Наукові перспективи. 2022. № 3(21). С. 21-28. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3\(21\)-83-93](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-3(21)-83-93)

5. Новіченко Л.С. Продуктивність праці: аналіз показників та резерви підвищення. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2022. № 3. С. 83-93 DOI: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2022-3-7933>

6. Новіченко Л.С., Брехун Н.С. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємством: теоретичне осмислення економічного змісту. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. 2017. Вип. 2. С. 299-304.

7. Поддєрьогін А.М., Скочій С.В. Факторний аналіз формування прибутку виробничого підприємства. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2018. № 2. С. 304- 318.

8. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник/ В.О.Подольська, О.В.Яріш. К.: ЦНЛ, 2017. 488 с.

9. Притуляк Н. Факторний аналіз ліквідності активів підприємства. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2020. № 4. С. 92-105.

10. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Ковальчук Н.О., Гаватюк Л.С., Єрміїчук Н.І. Чернівці: Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. 2019. 336 с.

11. Чепка В.В., Свідерська І.М., Гавриленко Ю.О. Фінансовий стан підприємства: теоретичні основи. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 19-20. С. 96-102.

12. Чміль Г.Л. Факторний аналіз фонду оплати праці персоналу компанії індустрії гостинності. Агросвіт. 2020. № 15. С. 36-40

13. Шандова Н.В. Джерела підвищення продуктивності праці. Проблеми системного підходу в економіці. 2019. Вип. № 2 (70). С. 32-37

14. Ярова В.В., Велієва В.О. Теорія економічного аналізу: навч. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей: 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». 2021. 115 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://portal.rada.gov.ua>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://bank.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.nssmc.gov.ua>.